

УДК 371.315.

ОЛЬГА ЦУБОВА*(Львів)*

АНАЛІЗ ПОНЯТТЕВО-КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ГУМАНІТАРНИХ НАУК З КОМУНІКАЦІЇ У КАНАДІ

У статті проведено аналіз поняттєво-категоріального апарату професійної підготовки фахівців гуманітарних наук з комунікації в університетах Канади. У ході дослідження було здійснено огляд сучасних підходів щодо визначення поняття фахівців з комунікації та необхідності їх підготовки. Окреслено позитивні риси і можливості реалізації досвіду Канади у вітчизняній педагогічній практиці.

Ключові слова: професійна підготовка, фахівець у галузі комунікації, університетська освіта, Канада.

За останні роки відбулося суттєве поживлення у сфері комунікації у цілому світі. У зв'язку із збільшенням попиту на фахівців гуманітарних наук з комунікації та їх професійну і практичну підготовку, вищі навчальні заклади формують необхідні умови для забезпечення відповідного навчального середовища для надання якісних освітніх послуг, розробляють нові навчальні плани і програми, налагоджують співпрацю і програми академічної мобільності з провідними університетами.

На основі дослідження канадських та вітчизняних тенденцій розвитку у сфері комунікації та кваліфікаційних потреб у фахівцях гуманітарних наук з комунікації, доцільно зауважити, що незважаючи на динамічний розвиток напрямку професійної підготовки, можемо стверджувати – сфера комунікації є доволі новою для української освітньої системи і потребує подальшого ґрунтовного дослідження. Досвід Канади у цій галузі може сприяти якісній імплементації успішних стратегій у сучасний освітній простір України.

Для вирішення завдань аналізу поняттєво-категоріального апарату професійної підготовки фахівців гуманітарних наук з комунікації у Канаді розглянемо теоретичні та практичні підходи щодо трактування основних категорій дослідження: професійна освіта, комунікації, фахівці у галузі комунікацій, університетська освіта в їх інтегративно-змістовій взаємодії.

Метою статті є аналіз поняттєво-категоріального апарату фахівців гуманітарних наук з комунікації у сучасній системі професійної освіти Канади.

Дослідженням професійної освіти займалися такі науковці як Н. Баченко, С. Гончаренко, Ю. Гришук, А. Кузьмінський, В. Омеляненко та інші. Поняття і термінологію комунікації досліджували такі науковці як Д. Кіслов, В. Різун, М. Туріянська, Т. Безвернюк, Т. Сивак, а серед канадських науковців – Р. Бернетт (R. Burnett), Г. Лескі (Gloria J. Leckie), А. Сігел (A. Siegel), Г. Інніс (H. Innis), Г. Фоутс (G. Fouts) та інші.

Говорячи про професійну освіту, ми маємо на увазі сукупність певних знань та відповідних практичних умінь, які знадобляться у процесі роботи

в певній галузі. Якісна освіта дає змогу найкращим чином використовувати освоєні під час навчання теоретичні знання на практиці у різних сферах трудової діяльності.

В Українському педагогічному словнику С. Гончаренка знаходимо таке тлумачення терміну професійна освіта як «...підготовка в навчальних закладах спеціалістів різних рівнів кваліфікації для трудової діяльності в одній із галузей народного господарства, науки, культури; невід'ємна складова частина єдиної системи народної освіти» [4, с. 274-275].

Н. Баченко визначає професійну освіту не просто як засіб відтворення «робочої сили», а як джерело активного відродження та росту соціально-економічно активних груп населення, які можуть працювати у всіх сферах суспільного виробництва [3, с. 136-141].

За А. Кузьмінським, В. Омелянком «Професійна освіта – освіта, спрямована на оволодіння знаннями, уміннями і навичками, що необхідні для виконання завдань професійної діяльності» [7, с. 415].

Як зазначає Ю. Гришук, що загальна доступність професійної освіти, гнучкість її структури забезпечує соціальну гарантованість самореалізації особистості, можливість розвитку індивідуальних здібностей, таланту [5, с. 1].

У зарубіжних джерелах знаходимо тлумачення професійної освіти як навчального процесу або програми, яка розвиває індивідуумів із метою набуття спеціальних компетенцій для професійної практики. Це також університетська підготовка випускників для конкретних професій [2, с. 3].

На нашу думку, найбільш повно і системно дану категорію визначає канадський науковець Г. Лескі (Gloria J. Leckie), яка формує визначення професійної освіти на базі трьох основних компонентів – це сукупність курсів (дисциплін) у поєднанні з практикою або стажуванням і безпосереднім зв'язком з працевдавцями [1, с. 8].

У Канаді професійну освіту здобувають спеціалісти гуманітарних наук з комунікації у системі університетської освіти, що побудована за принципом децентралізації, у якій відповідальність покладається на уряд певної з десяти провінцій чи трьох територій. Як результат, вступні, навчальні та випускні вимоги вищих навчальних закладів можуть відрізнятися у кожній із провінцій.

Унаслідок проведеного ретельного дослідження можемо твердити, що найпопулярнішими університетами, які готують спеціалістів у галузі комунікації є: Йоркський університет (англ. York University), Університет Райерсон (англ. Ryerson University), Університет мистецтва і дизайну, Торонто (англ. OCAD University), Університет ім. Вільфреда Лорье (англ. Wilfrid Laurier University), Університет Ватерлоо (англ. University of Waterloo); Університет Конкордія (англ. Concordia University), Університет Макгілла (англ. McGill University), Калгарський університет (англ. University of Calgary), Університет Саймона Фрезера (англ. Simon Fraser University), Університет Роаял Роудс (англ. Royal Roads University) та інші.

Згідно з Національною рамкою кваліфікацій, яка є відповідною РК ЄПВО, у канадських університетах готують фахівців з комунікації за трьома освітніми рівнями – бакалавр, магістр, доктор.

На сьогоднішній день в Україні, враховуючи потреби ринку праці та інтереси студентів, кількість факультетів, які здійснюють підготовку фахівців з комунікації починає зростати. В Україні донедавна ми могли ототожнити

канадського спеціаліста з комунікації гуманітарних наук з українським фахівцем журналістики, масової комунікації, політології, рекламістом, менеджером, маркетингологом тощо.

Відповідно до структури педагогічного процесу визначаємо, що спеціаліст з комунікації – це багатогранний спеціаліст, здебільшого з подвійним дипломом, або спеціаліст зі зв'язків з громадськістю, ключове завдання якого полягає у створенні і підтримуванні громадського іміджу організації та її репутації з використанням традиційних засобів масової інформації, включаючи телебачення, газети і новітні засоби масової інформації, такі як канали соціальних медіа.

У Канаді та Україні фахівці з комунікації можуть працювати у будь-яких внутрішньо-організаційних комунікаціях або засобах масової комунікації.

Науково-теоретичний аналіз педагогічної літератури дає підставу виокремити визначення терміну «комунікації», запропоновані українськими вченими.

Як зазначає Д. Кіслов, комунікація – це природно-соціальний феномен, явище глобально-космічного виміру, що є загальним відображенням симбіозу складних, багаторівневих процесів пересування будь-чого та будь-кого у часі й просторі, у тому числі, кодів і символів штучно-природного походження всіх форм буття, які містять у собі інформацію [6].

М. Туріянська стверджує, що комунікації – процес взаємодії, під час якого відбувається передача чи обмін інформацією та очікувальним результатом успішної комунікації є зміна поведінки адресата [8, 195].

Оскільки підготовка фахівців у галузі комунікації в Україні до недавнього часу не була вивчена достатньо системно і детально, тому і дослідження у цій галузі має випадково-епізодичний зміст, проте є наповненим і таким, що відображає інтегративні міждисциплінарні зв'язки з дисциплінами: зв'язки з громадськістю, менеджмент, журналістика, політологія, соціологія, масова комунікація, ділова комунікація, медіа комунікації, глобальні комунікації, маркетинг тощо.

Відповідно до цільового і змістового компонентів педагогічного процесу підготовки фахівця у сфері гуманітарних наук з комунікації беруть до уваги вимоги ринку праці у поєднанні із запитом особистості, що здобуває освіту.

Основні вимоги до фахівців з комунікації ґрунтуються на застосуванні компетентнісного підходу до формування змісту і визначення результатів навчання.

Відповідно до сформованих загальних і професійних компетентностей ринку праці ставить такі вимоги до фахівців з комунікації:

- сукупність знань, умінь і навичок для вирішення фахових проблем у реальних ринкових умовах;
- здатність до постійного накопичення й удосконалення нових знань і навичок професійного розвитку;
- вміння аналізувати соціально-політичні чинники;
- рівень самоорганізації і здатність працювати у команді;
- володіння сучасними інформаційними технологіями;
- творчий підхід до вирішення професійних завдань.

Все це окреслює загальні компетентності фахівців з комунікації. Щодо формування фахових компетентностей, то можемо виділити такі з них:

- забезпечення надання точної та своєчасної інформації;
- знання психології цільової аудиторії;
- вміння аналізувати і передбачати політику конкурентів;
- вміння встановлювати зв'язки із громадськістю;
- необхідність налагодження і підтримання позитивні відносин між організацією, інвесторами та ЗМІ;
- підтримувати відмінну репутацію організації серед громадськості;
- проведення прес-конференцій, рекламних кампаній та брифінгів;
- вміння делегування і контроль за своєчасністю виконання завдання підлеглими, відділом, командою чи організаторами;
- запобігання виникненню конфліктів і миттєве вирішення будь-яких негативних питань, запитів чи ситуацій.

Отже, підводячи підсумок, проведений аналіз поняттєво-категоріального апарату професійної підготовки фахівців гуманітарних наук у галузі комунікації в університетах Канади дає підстави стверджувати, що це структурно-інтегральна система, в якій усі елементи взаємопов'язані і варті глибшого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Gloria J. Leckie. Western Guide to Professional Master's Programs. // The University of Western Ontario. Teaching Support Centre. – 2011. – P. 29.
2. Teacher Education: Concepts, Methodologies, Tools, and Applications. // 3 Volumes. Information Resources Management Association. – 2016. – P. 1663.
3. Батечко Н. Г. Підготовка викладачів вищої школи в умовах магістратури: теоретико-методологічні засади: Монографія / За ред. Я. В. Цехмістера // Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2014. – 708 с. – С. 136-141.
4. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 375с.
5. Гришук Ю. В. Поняття «професійна освіта та навчання» у вітчизняному науковому просторі / Ю. В. Гришук // Освітологічний дискурс. – 2014. – № 4. – С. 112-120 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2014_4_13.
6. Кіслов Д. В. Термінологія комунікацій: теоретичний дискурс та його практичне використання / Д. В. Кіслов // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2013. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2013_3_5.
7. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: підручник / А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К.: Знання, 2007. – 447 с.
8. Туріянська М. М. Комунікації в системі управління знаннями / М. М. Туріянська // Вісник економічної науки України. – 2011. – № 2. – С. 194-196.

OLHA TSUBOVA

ANALYSIS OF CONCEPTUAL-CATEGORICAL APPARATUS OF THE HUMANITIES SPECIALISTS' PROFESSIONAL TRAINING IN COMMUNICATION STUDIES IN CANADA

The article analyzes the conceptual-categorical apparatus of the Humanities specialists' professional training in communication studies at Canadian universities. The study presents the review of current approaches to the definition of experts in communication studies and the need for a professional training.

In recent years, there was a significant revivification in the communication field in the world. Due to the increasing demand for humanities specialists in communication studies and their professional and practical training, higher education institutions organize the

necessary conditions to ensure a proper learning environment in order to provide quality educational services, develop up-to-date curricula and educational programs, establish cooperation and academic mobility programs between the leading universities.

In order to solve the problems of the analysis of conceptual-categorical apparatus of Humanities professional training in communication studies in Canada, the article considers the theoretical and practical approaches to the treatment of major research categories in their integrative and semantic interaction: professional education, communication, specialists in communication studies, university education.

The experience of Canada in the academic area can contribute to high-quality implementation of successful strategies in modern educational space of Ukraine.

The results of the given analysis provide reasons to claim that conceptual-categorical apparatus of Humanities professional training in communication studies in Canadian universities is a structurally integrated system in which all elements are interrelated and worth further and deeper investigation.

Keywords: *professional training, specialist in communication studies, university education, Canada.*

Одержано 6.02.2017 р.